

verslag

FORUM STANDAARDISATIE WOENSDAG 24 APRIL 2019

Nummer:	FS-20190612.1B
Vergaderdatum:	24 april 2019
Vergadertijd:	09:30 tot 12:00 uur
Vergaderplaats:	New Babylon Meeting Center Anna van Buerenplein 29 Den Haag
Contactpersoon:	Joram Verspaget secretaris Bureau Forum Standaardisatie joram.verspaget@forumstandaardisatie.nl 06-52845592
Versie:	1.0
Aanwezig:	Larissa Zegveld (voorzitter), Yvonne van der Brugge (Logius, secretaris), Gerard Hartsink (financiële sector), Marc van Hilvoorde (namens CIO Rijk), Floor Jas (Surfnet), Gé Linssen (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, DIO), Joop van Lunteren (adviseur), Wim van Nunspeet (CBS), Benno Overeinder (NLnet Labs), Friso Penninga (Geonovum), Theo Peters (VNG Realisatie), Harry Roumen (Belastingdienst), Gerard Smits (Waterschapshuis), Anneke Spijker (Interprovinciaal Overleg), Michiel Steltman (DINL)
Afmeldingen:	Rudi Bekkers (Technische Universiteit Eindhoven), Gijs Boudewijn (Betaalvereniging), Cor Franke (Franke Interim Management), Geert Moelker (Ministerie van Economische Zaken en Klimaat), Ad Reuijl (Manifestgroep/CIP), Rob Verweij (RINIS)
Namens Bureau:	Redouan Ahaloui (adviseur), Marijke Abrahamse (adviseur), Désirée Castillo Gosker (adviseur), Robin Gelhard (adviseur), Bart Knubben (adviseur), Ludwig Oberendorff (hoofd), Joram Verspaget (bureausecretaris, notulen), Han Zuidweg (adviseur)
Te gast:	Justin de Jager (Ministerie van BZK, Directie Informatiesamenleving en Overheid), agendapunt 03

1. Opening, agenda, verslag

Actie:	Ter besluitvorming en ter kennisname
	FS-190424. 1A Agenda
	FS-190424. 1B Verslag Forum Standaardisatie 13 maart 2019

Larissa Zegveld opent de vergadering.

1A Agenda

1B Verslag Forum Standaardisatie 13 maart 2019

Het bureau legt voor de volledigheid de verslaglegging over de presentatie van Marc van Opijnen voor aan Marc van Opijnen (=actiepunt).

De gemaakte opmerking meenemende stemt het Forum in met het verslag.

2. OBDO en Forum Standaardisatie

Actie:	Ter besluitvorming en ter kennisname
	FS 190424. 2A Terugkoppeling OBDO 23 april 2019 (mondeling)
	FS-190424. 2B Stand van zaken standaardisatie-agenda (mondeling)

2A Terugkoppeling OBDO 23 april 2019

Tijdens deze bijeenkomst van het Overheidsbrede Overleg Digitale Overheid (OBDO) stelde Larissa Zegveld zich aan de leden voor als de nieuwe voorzitter van het Forum Standaardisatie. Het OBDO ziet de thematiek van het Forum Standaardisatie als relevant. De zichtbaarheid van het werk van het Forum moet groter voor een verbetering van de adoptie van de 'pas toe of leg uit'-standaarden.

De leden van het OBDO werden gevraagd de resultaten van de meting informatieveiligheidsstandaarden te agenderen in eigen bestuurlijke gremium conform de afspraak van de OBDO-vergadering van 12 februari 2019. Daarnaast werd hen verzocht achterblijvers in hun eigen organisatie / achterban individueel aan te spreken conform de streefbeeldafspraken voor implementatie van de iv-standaarden, en (waar mogelijk) opdracht te geven voor de implementatie ervan. Daar stemde het OBDO mee in.

2B Stand van zaken standaardisatie-agenda

Gé Linssen geeft een toelichting op de laatste stand van zaken rond de standaardisatie-agenda. De begeleidingscommissie is tot dusver tweemaal bijeen geweest. Naar verwachting zal eind mei een concept-rapportage klaar zijn. Het Forum heeft de wens mee te kijken naar het conceptrapport, onder andere omdat het op delen het werk van het Forum kan raken. In de begeleidingsgroep zijn de Forum-leden Theo Peters en Michiel Steltman al betrokken. Om de raakvlakken met het Forum te bespreken zal een werkgroep van hen en Yvonne van der Brugge, Joop van Lunteren en Larissa Zegveld naar de concept-versie kijken (=actiepunt). Omdat eind mei een concept wordt opgeleverd, moet dat eind mei/begin juni gebeuren. Er wordt op ingezet dat het rapport wordt gepresenteerd door de onderzoekers, in de Forum-vergadering van 12 juni, inclusief een oplegger van het Forum werkgroepje.

De standaardisatie-agenda is onderdeel van NL DIGibeter - Planning Agenda Digitale Overheid, dat mede als doel heeft om te inventariseren welke standaardisatie-initiatieven kunnen helpen bij de invoering en uitvoering van onderdelen van NL Digibeter.

Het Forum geeft alvast enkele aandachtspunten mee:

- Geef vorm aan hoe om te gaan met de druk die nieuwe standaarden uitoefenen op bestaande standaarden;
- Zorg voor eenduidigheid en heb oog voor inclusie en digitoegankelijkheid;
- Maak heldere afspraken over standaarden voor toekomstige voorzieningen.
- Zorg voor een goede afstemming tussen de begeleidingscommissie en het Forum, zodat de reactie van het Forum op het juiste moment kan worden meegenomen.

3. Presentatie Justin de Jager [Ministerie van BZK]

Actie:	Ter bespreking
Onderwerp:	Berichtenstandaard NLCIUS, stand van Zaken e-Facturatie

Justin de Jager geeft een toelichting op de stand van zaken rond de adoptie van NLCIUS, een gegevensmodel voor elektronisch factureren gebaseerd op de Europese norm EN16931. Deze Norm beschrijft een (semantisch en tactisch) gegevensmodel met een beperkt aantal gegevenselementen dat voldoende is om de informatie te bevatten van de meest gebruikte facturen. Dit wordt de kernfactuur genoemd en is geschikt voor een veelheid van factureringsprocessen in heel Europa. Het is mogelijk om deze norm op meerdere manieren te modelleren. BZK streeft ernaar om in Nederland hiervoor gebruik te maken van één standaard: NLCIUS.

Het doel van BZK is dat NLCIUS breed geadopteerd wordt in de Nederlandse e-facturatiemarkt als dé implementatie van de Europese norm EN16931. Het gaat om hierbij zowel om Rijksbreed als bij de decentrale overheden. Invoering leidt tot een aanzienlijke kostenbesparing (=business case). Met name het gebruik bij Rijksoverheidsorganisaties is heel beperkt.

Het Forum wordt gevraagd te adviseren over wat naast de huidige status van NLCIUS op de 'pas toe of leg uit'-lijst nog meer kan worden ingezet om adoptie van NLCIUS te vergroten.

Het Forum geeft enkele suggesties mee:

- Breng de financiële impact van Rijksbrede implementatie in kaart: wat moet een organisatie doen en wat kost het om NLCIUS te implementeren?;
- Laat zien dat directe implementatie van NLCIUS in financiële systemen een (extra) kostenbesparing oplevert;
- Wees helder over de precieze EU-verplichting (wie precies wat verplicht is).
- Richt een test- en ontwikkelplatform in voor vergroting van de betrokkenheid van leveranciers en gebruikers;
- Meet als beheerder actief het gebruik van NLCIUS;
- Zorg als beheerder voor vangnetten voor kleine en middenbedrijven die hierin niet mee kunnen doen.
- Zorg ervoor dat je als beheerder actief inbreng kan leveren in pre-award tijdvak van de Europese ontwikkelingen rond e-Procurement.

Deze punten neemt De Jager mee, en BFS zal de terugkoppeling doorgeleiden (=actiepunt).

4. Open Standaarden, lijsten

Actie:	Ter besluitvorming en ter kennisname
Voorzitter:	Wim van Nunspeet
FS-190424.4	Oplegnotitie
<i>Ter besluitvorming:</i> Het plaatsen op de 'pas toe of leg uit'-lijst van:	
FS 190424.4A	Het aanpassen van de beschrijving van de toepassingsgebieden volgens standaard syntaxis van: Geo-standaarden (standaard gericht op de uitwisseling van geografische informatie tussen organisaties, waarbij de ruimtelijke dimensie van significant belang is) SETU (een standaard gericht op het uitwisselen van gegevens van flexibele arbeidskrachten) WDO, VISI en IFC (standaarden gericht op het uitwisselen van gegevens in het bouwproces)
Het inperken van het functioneel toepassingsgebied van: COINS 2.0 (standaard voor het uitwisselen van samenhangende digitale bouwinformatie tussen opdrachtgevers en opdrachtnemers)	
<i>Ter bespreking:</i>	
FS 190424.4B	Evaluatie StUF (een berichtenstandaard voor het gemeentelijke veld)
FS 190424.4C	Evaluatie NL LOM (een onderwijsstandaard voor de vindbaarheid van leermateriaal)
<i>Ter kennisname:</i> Starten van procedures voor de standaarden:	
FS 190424.4D	Aankomende aanmelding GWSW (standaard voor gegevens in het stedelijk waterbeheer) en RPKI (standaard voor het tegengaan van omleiding van internetverkeer naar systemen van een niet geautoriseerd netwerk)
FS 190424.4E	Stand van zaken lopende procedures

Wim van Nunspeet licht het agendapunt namens de Stuurgroep open standaarden toe.

4A Het aanpassen van de beschrijving van de toepassingsgebieden volgens standaard syntaxis van Geo-standaarden, SETU, SETU, WDO, VISI en IFC en COINS 2.0

Het Forum Standaardisatie wordt gevraagd om in te stemmen met de volgende adviezen aan het OBDO:

Het aanpassen van de beschrijvingen van de toepassingsgebieden van de standaarden Geo-standaarden, SETU, WDO, VISI, IFC en COINS 2.0 volgens de ideaaltypisch syntactische structuur.

Het Forum stemt hier zonder verdere opmerkingen mee in.

4B Evaluatie StUF (een berichtenstandaard voor het gemeentelijke veld)

Het Forum Standaardisatie wordt gevraagd om in te stemmen met het volgende advies aan het OBDO:

Het starten van een expertonderzoek voor de toetsing van StUF aan de criteria voor de 'pas toe of leg uit'-lijst.

Het Forum geeft de volgende aandachtspunten mee voor het expertonderzoek:

- De standaard als familie van standaarden en de ontwikkelingen rond de standaard dienen meer los van elkaar te worden geplaatst;
- Meer aandacht en duiding over de semantische aanpak en borging in het API-landschap;
- Nadrukkelijke focus op de transitie van de standaard (van SOAP/REST naar JSON, architectuur met Common Ground en Haal Centraal) en hoe deze te begeleiden;
- Meer aandacht voor de architectuur gericht op decentraal/centraal: repliceren versus vanaf de bron.
- Meer aandacht voor of de standaard al dan niet op de 'pas toe of leg uit'-lijst moet blijven staan en per wanneer (en het eventuele transitievraagstuk);

Het Forum stemt in met het advies, de gemaakte opmerkingen meenemende.

Het transitievraagstuk, zoals nu rond StUF kunnen zich te zijner tijd zich ook afspelen rond andere standaarden (wellicht SAML & OpenIDConnect). BFS wordt daarom door het Forum opgeroepen goed mee te kijken. Waarschijnlijk is het goed aandacht te gaan besteden aan de vraag hoe om te gaan met dit soort pas-toe-of-leg-uit 'transitievraagstukken' in algemene zin.

4C Evaluatie NL_LOM (een onderwijsstandaard voor de vindbaarheid van leermateriaal)

Het Forum Standaardisatie wordt gevraagd om het volgende advies over te nemen:

Handhaaf de standaard NL_LOM op de 'pas toe of leg uit'-lijst en geef opvolging aan de voorgestelde aanbevelingen.

In aanvulling op de aanbevelingen noemt het Forum dat de relatie met de Institute of Electrical and Electronics Engineers (IEEE) bewaakt moet worden. Ook wordt gesteld dat de aanbevelingen niet aan Kennisnet en Surfnet gericht moeten zijn, maar aan de beheerorganisatie bureau EduStandaard. In de beheerorganisatie participeren meerdere partijen uit het onderwijsveld, niet alleen Surfnet. Een opsomming van de betrokken partijen is te vinden op <https://www.edustandaard.nl/betrokken-partijen>

Het Forum stemt in met het advies, de gemaakte opmerking meenemende.

Conform het voorstel zal over uiterlijk een jaar over de voortgang en/of resultaten gerapporteerd worden aan het Forum.

Hierbij komt terzijde de vraag naar boven hoe kan worden ingeschat waar/of een standaard in een bepaald overheidsdomein (bijvoorbeeld bij waterschappen) relevant is. Als zo'n vraag opkomt, biedt BFS aan om mee te helpen een inschatting te maken.

- 4D Aankomende aanmelding GWSW (standaard voor gegevens in het stedelijk waterbeheer) en RPKI (standaard voor het tegengaan van omleiding van internetverkeer naar systemen van een niet geautoriseerd netwerk)
- 4E Stand van zaken lopende procedures

Geen opmerkingen.

5. Open standaarden, adoptie

Actie:	Ter besluitvorming en ter kennisname
Voorzitter:	Wim van Nunspeet
FS-190424. 5	Oplegnotitie
<i>Ter bespreking</i>	
FS 190424. 5A	Meting informatieveiligheidsstandaarden begin 2019
FS 190424. 5B	Agenderen Monitor en IV-meting door Forum-leden
FS 190424. 5C	Status vervolgonderzoek één domeinnaamextensie [Blog over herkenbare overheidsdomeinen door Larissa Zegveld]
<i>Ter kennisname</i>	
FS 190424. 5D	Officiële bekendmakingen m.b.t. open standaarden en Forum Standaardisatie
FS 190424. 5E	Document testtool (crawler)
FS 190424. 5F	Praktijkdag Toegankelijke Digitale Overheid
FS 190424. 5G	Voortgang API's
FS 190424. 5H	Bijeenkomst Platform Internetstandaarden
FS 190424. 5I	Nieuwe ICT-beveiligingsrichtlijnen voor TLS van NCSC
FS 190424. 5J	Verslag en presentaties ideeënmarkt informatiemodellering en gegevensuitwisseling
FS 190424. 5K	Overig nieuws en ontwikkelingen

Wim van Nunspeet licht het agendapunt namens de Stuurgroep open standaarden toe.

Ter bespreking:

- 5A Meting informatieveiligheidsstandaarden begin 2019
- 5B Agenderen Monitor en IV-meting door Forum-leden

Het Forum Standaardisatie wordt gevraagd om:

- A. Kennis te nemen van de resultaten uit de laatste IV-meting (maart 2019) en de bijbehorende oplegnotitie die in de OBDO-vergadering van 23 april 2019 wordt besproken
- B. De resultaten van de IV-meting in de achterban onder de aandacht te brengen, met name bij de achterblijvers.
- C. Te bespreken welke aanvullende acties kunnen worden ondernomen, om de groei te versnellen van die standaarden waarvan de groei voornamelijk onvoldoende is, zodat de afgesproken streefbeeldens gehaald worden.

en

een update te geven over het verspreiden en agenderen van de monitor Open Standaarden en IV-meting onder zijn/haar achterban.

Elk half jaar verricht het Forum Standaardisatie een meting naar de adoptie van de informatieveiligheidsstandaarden conform de streefbeeldafspraken die gemaakt zijn door de leden van het voormalige Nationaal Beraad Digitale Overheid en het OBDO.

Gebleken is dat de groei in de adoptie van webstandaarden beperkt stijgt of stagneert en een meer gerichte benadering nodig is om de 100% te halen in de adoptie van deze standaarden. De gemiddelde adoptie van de mailstandaarden is inmiddels 74% en groeit door, hoewel met name de adoptie van standaarden DMARC met strikte policy en DANE extra aandacht vragen. Het Rijk scoort het beste met een gemiddelde adoptie van 80%. De gemeenten hebben de grootste groei in de adoptie van mailstandaarden doorgemaakt. De waterschappen hebben met de webstandaarden een inhaalslag gemaakt en scoren het beste met een gemiddelde adoptie van 94%. Zij lopen met de mailstandaarden nog achter op de overige sectoren

Wat de grootste struikelblokken zijn om de 100% te halen is nog niet in beeld. Mogelijk kan een impactanalyse hierbij helpen om de struikelblokken in kaart te brengen. De leden van het Forum moeten deze ook zelf ophalen in de eigen achterban.

Er ligt ook een taak bij mailproviders om hun klanten te helpen met de implementatie van de mailstandaarden. Klanten moet dit ook zelf vragen bij hun providers (zoals interne en externe grootleveranciers & shared service centra), die zelf aangeven dat een actieve uitvraag van hun klanten helpt.

Wat ook voor de eigen organisaties kan werken is om het voldoen aan de streefbeeldafspraken op te nemen in de In Control Verklaring. Logius is dit voornemens. Mogelijk kan dit Rijksbreed worden ingevoerd. Dit zou betekenen dat een auditor er dan ook op controleert. Daarnaast kunnen standaarden worden opgenomen in de Definition of Done voor organisaties die Agile werken. Tevens kan de desbetreffende organisatie pro-actief gewezen worden op het niet voldoen aan de streefbeeldafspraken. Nadien kan worden geëvalueerd of dit kan leiden tot plaatsing op een eventuele performance rating list.

De Tweede Kamer heeft het webdomeinnaambeheer en de toepassing van de informatieveiligheidsstandaarden sinds de media aandacht in oktober 2017 sterk verbeterd. Ze zullen worden uitgenodigd om hun aanpak in een volgende Forum-vergadering te delen. (=actiepunt)

5C Status vervolgonderzoek één domeinnaamextensie [Blog over herkenbare overheidsdomeinen door Larissa Zegveld]

Het Forum Standaardisatie wordt gevraagd om in te stemmen met:

betrokkenheid van Forum Standaardisatie bij het vervolgtraject.

Het onderwerp komt bij nadere ontwikkelingen terug in het Forum. Gevraagd wordt het Forum hierin een actieve rol te geven. Namens het Forum nemen Larissa Zegveld en Yvonne van der Brugge-Wolring hierin het voortouw (=actiepunt).

Het Forum stemt hiermee in.

Ter kennisname:

5D Officiële bekendmakingen m.b.t. open standaarden en Forum
Standaardisatie

Geen opmerkingen.

5E Document testtool (crawler)

Komt een volgende Forum-vergadering aan de orde.

5F Praktijkdag Toegankelijke Digitale Overheid

5G Voortgang API's

5H Bijeenkomst Platform Internetstandaarden

Geen opmerkingen.

5I Nieuwe ICT-beveiligingsrichtlijnen voor TLS van NCSC

De richtlijnen voor TLS zijn vernieuwd. Deze zijn ook opgenomen op Internet.nl.

5J Verslag en presentaties ideeënmarkt informatiemodellering en
gegevensuitwisseling

5K Overig nieuws en ontwikkelingen

Geen opmerkingen.

6. Voortgang en communicatie

Actie:	Ter kennisname
	FS-190424.6 Voortgangsnotitie

Geen opmerkingen.

7. Rondvraag

Actie: Mondeling

Rolling Plan ICT

Het EC [Rolling Plan for ICT Standardisation 2019](#) is verschenen. Het plan en het belang van internationale standaardisatie wordt geagendeerd voor een komende Forum-vergadering (=actiepunt).

Quickscan verzoek EZK over datadelen

EZK vraagt het bureau van het Forum mee te werken aan de quickscan van EZK die zich richt op *international data spaces* en *joint data*. Het Forum noemt analoge ontwikkelingen als Ocean Alliance (Gerard Hartsink), Douane (Gerard Hartsink en Joop van Lunteren), energietransitie en woningcoöperaties (Friso Penninga). Er wordt ook verwezen naar de FAIR Data principes: findable, accessible, interoperable and reusable (Floor Jas). (=actiepunt)

Het Forum gaat het gesprek organiseren over hoe we omgaan met dit soort nieuwe ontwikkelingen, waaronder beleid (data delen), onderzoeken (standaardisatie-agenda), wensen uit het Forum (next-level in ptolu. brief CCvD) in relatie tot het werk van het Forum en de lijsten (=actiepunt).

8. Sluiting

Actie: Mondeling

De voorzitter sluit de vergadering om 12:00 uur.

Actiepunten

Nummer	Actiepunt	Wie	Per datum	Status
10	Bespreken concept-versie rapport Standaardisatie-agenda in werkgroep Forum bestaande uit Theo Peters en Michiel Steltman (begeleidingscommissie) en Joop van Lunteren, Yvonne van der Brugge en Larissa Zegveld.	Forum	24 april 2019.	Wordt eind mei, begin juni ingepland.
11	Rolling Plan ICT agenderen voor een volgende Forum-vergadering.	BFS	24 april 2019	Agenda Forum Standaardisatie 12 juni 2019.
12	Voorleggen verslaggeving presentatie Marc van Opijnen tijdens Forum 13 maart aan Marc van Opijnen.	BFS	24 april 2019	Afgerond.
13	Suggesties adoptie NLCIUS nader doorgeleiden naar Justin de Jager (BZK/DIO).	BFS	24 april 2019	Loopt.
14	Agenderen quick scan data delen voor een volgende Forum-vergadering.	BFS	24 april 2019	Na zomer.
15a	Uitnodigen Tweede Kamer voor toelichting over aanpak sterke verbetering webdomein-naambeheer en toepassing iv-standaarden in een volgende Forum-vergadering.	BFS	24 april 2019	Loopt.
15b	Agenderen status vervolgonderzoek één domeinnaamextensie en inbreng op concept-rapport voor een volgende Forum-vergadering.	BFS	24 april 2019	Loopt.
16	Bespreken nieuwe ontwikkelingen zoals de standaardisatie-agenda, de rolling agenda, next-level in ptolu en de brief van CCvD in relatie tot het werk en capaciteit Forum en BFS.	Forum en BFS	24 april 2019	'Benen op tafel'-sessie wordt gepland vóór zomer.
1	Versturen (aangevulde) reactie Forum op brief CCvD.	BFS	13 maart 2019	Voltooid
3	In een volgende Monitor wordt ook de levenscyclus van een standaard meegenomen, onder andere over wat er te zeggen en te leren is over de tijdspanne waarin adoptie begint aan te trekken.	BFS	12 december 2018	Is belegd in de opdracht voor de Monitor 2019.

5	Het benaderen van TU Delft voor gesprek over het mobiliseren van partijen, met het oog op adoptie in beleids- of wetgevingstrajecten.	BFS	12 december 2018	Wordt opgepakt door het bureau in samenwerking met Cor Franke, Gerard Hartsink en Michiel Steltman in Q2.
7	Evalueren adoptie IPv6 en dit voorleggen aan het Forum.	BFS	12 december 2018	Wordt meegenomen in eerstvolgende evaluatieronde. Tweede helft 2019 beschikbaar.
8	PDF/UA: eind 2019 evaluatie ondersteuning PDF/UA voorleggen aan Forum.	BFS	12 december 2018	Wordt opgepakt door het bureau en t.z.t. geagendeerd in Forum.